Ғылым бар жерде - жеңіс бар!
Победа там - где наука!
Victory is where science is!

Көпсалалы ғылыми-білім беру журналы
Мультидисциплинарный научно-образовательный журнал
Multidisciplinary scientific and educational journal

Ғылым серпіні

ИМПУЛЬС НАУКИ
IMPULSE OF SCIENCE

№3 (7) 2026

Журнал 2025 жылдан шыға бастады
Қазақстан Республикасы Ұлттық ұланы академиясының басылымы
Бас редакторы
полковник Р.Б. Альназиров
Журнал издается с 2025 года
Издание Академии Национальной гвардии Республики Казахстан
Главный редактор
полковник Альназиров Р.Б.
Ғылыми-білім беру журналы
«Ғылым серпіні» –
«Импульс науки»
Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрлігінің байланыс, ақпараттандыру және ақпарат комитетінде тіркелген,
2024 ж. 11 желтоқсандағы № KZ58VPY00107528 куәлігі.
Научно-образовательный журнал
«Ғылым серпіні» –
«Импульс науки»
зарегистрирован в Комитете связи, информатизации и информации Министерства по инвестициям и развитию Республики Казахстан,
свидетельство № KZ58VPY00107528
от 11 декабря 2024 г.
Редакцияның мекен-жайы мен телефоны: 150009, Петропавл қаласы,
Ж. Қизатов к., 6.
Қазақстан Республикасы
Ұлттық ұланының академиясы.
Әскери-ғылыми орталығы
Телефон: (8 7152) 50-78-88,
Тел./факс: (8 7152) 50-74-83;
E-mail: impulse@ang.edu.kz
Журнал жылына 4 рет шығарылады
Мақала авторларының пікірлері редакция көзқарасын білдірмейді
Адрес и телефон редакции:
150009, г. Петропавловск,
ул. Ж. Кизатова, 6,
Академия Национальной гвардии
Республики Казахстан.
Военно-научный центр.
Телефон: (8 7152) 50-78-88,
Тел./факс: (8 7152) 50-74-83;
E-mail: impulse@ang.edu.kz
Журнал выходит 4 раза в год
Мнения авторов не отражают точку зрения редакции

РЕДАКЦИЯЛЫҚ АЛҚА
РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ
EDITORIAL BOARD

Бас редакторлар / Главные редакторы / Chief editors

Альназиров Руслан Бейсекұлы, *философия докторы (PhD)*
Альназиров Руслан Бейсекович, *доктор философии (PhD)*
Alnazirov Ruslan Beisekovich, *доктор философии (PhD)*

Ғылыми редакторлар / Научные редакторы / Scientific editors

Иманов Амангелді Қалкенұлы, *педагогика ғылымдарының кандидаты*
Иманов Амангельды Калкенович, *кандидат педагогических наук*
Imanov Amangeldy Kalkenovich, *candidate of pedagogical sciences*

Редакциялық алқа / Редакционная коллегия / Editorial board

Махмудов Розмет Муратович, *педагогика ғылымдарының докторы*
Махмудов Розмет Муратович, *доктор педагогических наук*
Makhmudov Rozmet Muratovich, *doctor of pedagogical sciences*

Шапашев Мұрат Асқаруұлы, *педагогика ғылымдарының кандидаты*
Шапашев Мурат Аскарович, *кандидат педагогических наук*
Shapashev Murat Askarovich, *candidate of pedagogical sciences*

Саркенқызы Ақмарал, *филология ғылымдарының кандидаты*
Саркенқызы Ақмарал, *кандидат филологических наук*
Sarkenkyzy Akmaral, *candidate of phololological sciences*

Әлжанова Раушан Сайранқызы, *тарих ғылымдарының кандидаты*
Альжанова Раушан Сайрановна, *кандидат исторических наук*
Alzhanova Raushan Sairanovna, *candidate of historical sciences*

Алтынбеков Денис Шамильевич, *философия докторы (PhD)*
Алтынбеков Денис Шамильевич, *доктор философии (PhD)*
Altynbekov Denis Shamilevich, *doctor of philosophy (PhD)*

Белялов Руслан Даиржанұлы, *философия докторы (PhD)*
Белялов Руслан Даиржанович, *доктор философии (PhD)*
Belyalov Ruslan Dairzhanovich, *doctor of philosophy (PhD)*

Әбілмәжінов Алмаз Айтжанұлы, *философия докторы (PhD)*
Абильмажинов Алмаз Айтжанович , *доктор философии (PhD)*
Abilmazhinov Almaz Aitzhanovich, *doctor of philosophy (PhD)*

Техникалық редактор / Технический редактор / Technical editor

Агатаева Дана Серікқызы, *магистр*
Агатаева Дана Сериковна, *магистр*
Agatayeva Dana Serikovna, *master*

Жауапты хатшы / Ответственный секретарь / Responsible secretary

Атығаев Жомарт Айтқұлұлы, *магистр*
Атыгаев Жомарт Айткулович, *магистр*
Atygaev Zhomart Aitkulovich, *master*

Жауапты менеджер / Ответственный за выпуск / Responsible manager

Усеинов Мейрбек Мамбетұлы, *магистр*
Усеинов Мейрбек Мамбетович, *магистр*
Usseinov Meirbek Mambetovich, *master*

МАЗМҰНЫ / СОДЕРЖАНИЕ / TABLE OF CONTENTS

ӘСКЕРИ ҒЫЛЫМДАР
ВОЕННЫЕ НАУКИ
MILITARY SCIENCES

АҚБЕРГЕН А. Әскери қызметшілердің әскери тәртібін қамтамасыз ету жүйесіндегі құқықтық тәрбие 9

БАЙТЕЛЕНОВ Ж. С. Совершенствование оборонительных действий в условиях высокотехнологичной угрозы 22

ЖУМАЛИЕВ Р. Ч., КУЛЬБАЕВ Ж. Ж. Цифровизация процессов планирования и контроля повседневной деятельности войск 27

ISKAKOV E. M., BURNAYEV Z. R., KALYSHEV A. T., ALSHIMBAYEVA G. A. Military service security and the image of the image of the army:interdisciplinary perspective 35

КАИРГЕЛЬДИН Б. К. Инженерное обеспечение войск при кризисных ситуациях в современном мире 46

КУЛЬБАЕВ Ж. Ж., ХАСЕНОВ К. А. Ұлттық ұланда жауынгерлік қызметті жасанды интеллект пен заманауй цифрлық технологиялар негізінде ұйымдастыру: тәсілдер мен практикалық шешімдер 52

КУРКЕНОВ Д. Б., КОНЫСОВ С. Ш. Интеллектуальные системы обеспечения охраны общественного порядка для принятия оперативных решений при кризисных ситуациях 64

РАПИКОВ Д. А. Применение беспилотных летательных аппаратов в интересах тактического звена 70

САРЖАНОВ К. Ж., АБИЛЬМАЖИНОВ А. А., БАЙБУСИНОВ М. Н. Украинадағы қарулы қақтығыстан алынған сабақтар мен қорытындылар: Қазақстанның аумақтық қорғанысының әскери бөлімдерін жабдықтауды қамтамасыз ету 80

ХАСЕНОВ К. А., ТЛЕУЖАНОВ Б. М., ЕГОРОВ В. С. Қызметтік-жауынгерлік қолдану тактикасын курсанттарға қоғамдық тәртіпті сақтау пәні бойынша оқыту жүйесін дамытудың ғылыми-әдістемелік негіздері 89

ТЕХНИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМДАР
ТЕХНИЧЕСКИЕ НАУКИ
TECHNICAL SCIENCES

ГАЛИЕВ В. Н., АХМЕТЖАНОВ А. С., ШАЯХМЕТОВ К. С., ПОПОВСКИЙ С. А., ГАБДУЛЛИН А. А. Использование композитных материалов для ремонта кузовов и кабин автомобилей, поврежденных в ходе выполнения боевых задач 98

ШАЯХМЕТОВ К. С., ПОПОВСКИЙ С. А., МАКИН А. М., МИНЧЕНКО Л. А., ГАЛИЕВ В. Н. Роль и место технического обеспечения в ликвидации стихийных бедствий 106

ГУМАНИТАРЛЫҚ ҒЫЛЫМДАР
ГУМАНИТАРНЫЕ НАУКИ
HUMAN SCIENCES

АТЫГАЕВ Ж. А., ИМАНОВ А. К. Особенности научно-исследовательской деятельности курсантов в технологически насыщенной среде военного вуза 114

БЕЛОУСОВА Н. А. Эпистемологическое наследие: советское прошлое и современные глобальные влияния в Казахстане 122

DOCHSHANOVA Z. A., KALGANBAYEVA A. S., ALIBEKOV A. T. Formation of reflective culture in an educational organization as a basis for sustainable professional growth 129

ЕГОРОВ В. С., ЖУМАЛИЕВ Р. Ч., КАРАБАЛИН Н. Ш., КЕМЕЛБЕКОВ К. Н. Технологии искусственного интеллекта в управлении знаниями в военном вузе 139

МУЛЬДИНОВ Р. Т., ГРИШМАНОВ Р. В., АРЖАКОВ В. В., МУЛЬДИНОВА Э. С. Дене шынықтыру жүйесіндегі қозғалыс әрекеттерін оқытудың заманауи тәсілдері 145

СЕРОВ И. А., МИТЯЕВ А. И. Искусственный интеллект в структуре цифровой культуры обучающихся: трансформация самостоятельной познавательной деятельности 150

ТАСТАНБЕКОВ Р. Б., ТУРТАЕВ А. К. Социальная поддержка военнослужащих: современные подходы и перспективы развития 162

ТУРЛЫБАЕВ Р. К., ТӘТТІМБЕТОВ А. Ж., КЕНЖЕБАЕВА А. М. Ғылыми-зерттеу қызметі құралдарымен Қазақстан Республикасының Ұлттық ұланы офицерлерінің кәсіби құзыреттілігін дамытудың педагогикалық технологиялары 170

ТУРТАЕВ А. К., АЛИМБЕКОВ С. Ш. Ересек әскери қызметшілерін оқытудағы заманауи педагогикалық технологиялар: әскери білім беру жүйесіндегі андрагогикалық тәсіл, цифрландыру және тәжірибелік бағдарланған әдістер 176

ӘОЖ: 355/359.08
ҒТАМР: 78.03.03

САРЖАНОВ К.Ж.[1], АБИЛЬМАЖИНОВ А.А.[2], БАЙБУСИНОВ М.Н.[3]

[1] *Қазақстан Республикасы Ұлттық ұланының академиясы, жедел өнер және моральдық-психологиялық қамтамасыз ету кафедрасының аға оқытушысы, полковник, Петропавл қаласы. E-mail: ksarshanov@mail.ru*

[2] *Қазақстан Республикасы Ұлттық ұланының академиясы, жедел өнер және тактика циклінің аға оқытушысы, Оперативтік өнер және моральдық-психологиялық қамтамасыз ету кафедрасы, философия докторы (PhD), профессор, подполковник, Петропавл қаласы. E-mail: almazabilmazhinov@mail.ru*

[3] *Қазақстан Республикасы Ұлттық ұланының академиясы, жедел өнер және тактика циклінің бастығы, Оперативтік өнер және моральдық-психологиялық қамтамасыз ету кафедрасы, полковник, ассоциирленген профессор (доцент), Петропавл қаласы. E-mail: muratbaibusinov@mail.ru*

УКРАИНАДАҒЫ ҚАРУЛЫ ҚАҚТЫҒЫСТАН АЛЫНҒАН САБАҚТАР МЕН ҚОРЫТЫНДЫЛАР: ҚАЗАҚСТАННЫҢ АУМАҚТЫҚ ҚОРҒАНЫСЫНЫҢ ӘСКЕРИ БӨЛІМДЕРІН ЖАБДЫҚТАУДЫ ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУ

Андатпа. Бұл мақалада аумақтық қорғаныс бөлімшелерін жабдықтау бойынша жүйелік мәселелерді талдау негізінде 2022 жылғы қарулы қақтығыстың алғашқы күндерінде Украинаның осыған ұқсас бөлімшелерінің әрекеттеріне жүргізілген талдау негізінде аумақтық қорғаныс бөлімшелерін жабдықтау бойынша ұсыныстар беріледі. Зерттеу олардың рөлін, тиімділігін бағалауға және міндеттерді ұйымдастыру мен орындаудағы негізгі кемшіліктерді анықтауға бағытталған. Қолжетімді деректер мен бұқаралық ақпарат құралдарының материалдарын (бұдан әрі – БАҚ) зерттеу негізінде біз аумақтық қорғаныстың қамтамасыз ету, басқа әскери құрылымдармен өзара іс-қимыл, сондай-ақ азаматтық халықпен өзара іс-қимыл сияқты жұмысының негізгі аспектілерін талдадық. Сонымен қатар, қақтығыстың бастапқы кезеңінде туындаған мәселелер, оның ішінде жеке құрамды даярлаудың жетіспеушілігі, жабдықтар мен қару-жарақтың жетіспеушілігі, сондай-ақ аумақтық қорғаныс құрылымын жоғары қарқынды ұрыс қимылдарының шындықтарына бейімдеуге байланысты ұйымдастырушылық қиындықтар ескерілді. Қазақстандағы аумақтық қорғаныс жүйесінің элементтерін нығайту үшін осы кемшіліктерден алынатын қорытындылар мен сабақтарға ерекше назар аударылады. Зерттеу Қазақстан Республикасының қауіпсіздігінің негізгі элементі ретінде аумақтық қорғаныстың маңыздылығын атап көрсетеді және гибридті және асимметриялық қауіп-қатерлерді қоса алғанда, қазіргі заманғы соғыс жүргізу жағдайларына оның бейімделу қажеттілігін негіздейді.

Түйінді сөздер: аумақтық қорғаныс, қарулы қақтығыс, ұлттық қауіпсіздік, жабдықтау, жұмылдыру, әскери реформа, логистика, үйлестіру, соғыс сабақтары.

САРЖАНОВ К.Ж.[1], АБИЛЬМАЖИНОВ А.А.[2], БАЙБУСИНОВ М.Н.[3]

[1] *старший преподаватель кафедры оперативного искусства и морально-психологического обеспечения Академии Национальной гвардии Республики Казахстан, полковник, город Петропавловск. E-mail: ksarshanov@mail.ru*

[2] *Академия Национальной гвардии Республики Казахстан, старший преподаватель цикла оперативного искусства и тактики, кафедра оперативного искусства и морально-психологического обеспечения, доктор философии (PhD), профессор, подполковник, г. Петропавловск. E-mail: almazabilmazhinov@mail.ru*

[3] *Академия Национальной гвардии Республики Казахстан, начальник цикла оперативного искусства и тактики, кафедра оперативного искусства и морально-психологического обеспечения, полковник, ассоциированный профессор (доцент), город Петропавловск. E-mail: muratbaibusinov@mail.ru*

УРОКИ И ВЫВОДЫ ИЗ ВООРУЖЕННОГО КОНФЛИКТА В УКРАИНЕ: ОБЕСПЕЧЕНИЕ СНАБЖЕНИЯ ВОИНСКИХ ЧАСТЕЙ ТЕРРИТОРИАЛЬНОЙ ОБОРОНЫ КАЗАХСТАНА

Аннотация. В данной статье на основе анализа системных проблем снабжения подразделений территориальной обороны представляются предложения по снабжению военизированных подразделений территориальной обороны на основании проведённого анализа действий аналогичных подразделений Украины в первые дни вооруженного конфликта 2022 года. Исследование сосредоточено на оценке их роли, эффективности и выявлении ключевых недостатков в организации и выполнении задач. На основании изучения доступных данных и материалов средств массовой информации (далее – СМИ), нами были проанализированы основные аспекты работы территориальной обороны, такие как обеспечение, взаимодействие с другими воинскими формированиями, а также взаимодействие с гражданским населением. Также во внимание были взяты возникшие проблемы в начальный период конфликта, в том числе дефицит подготовки личного состава, недостаток снаряжения и вооружения, а также организационные трудности, связанные с адаптацией структуры территориальной обороны к реалиям высокой интенсивности боевых действий. Особое внимание уделяется выводам и урокам, которые можно извлечь из этих недостатков для укрепления элементов системы территориальной обороны в Казахстане. Исследование подчеркивает важность территориальной обороны как ключевого элемента национальной безопасности Республики Казахстан и обосновывают необходимость ее адаптации к современным условиям ведения войны, включая гибридные и асимметричные угрозы.

Ключевые слова: территориальная оборона, вооруженный конфликт, национальная безопасность, снабжение, мобилизация, военная реформа, логистика, координация, уроки войны.

SARZHANOV K.Z.[1], ABILMAZHINOV A.A.[2], BAIBUSINOV M.N.[3]

[1] *Senior Lecturer, Department of Operational Art and Moral and Psychological Support, Academy of the National Guard of the Republic of Kazakhstan, Colonel, city of Petropavlovsk. E-mail: ksarshanov@mail.ru*

[2] *Academy of the National Guard of the Republic of Kazakhstan, senior lecturer of the cycle of operational art and tactics, department of operational art and moral and psychological support, Doctor of Philosophy (PhD), professor, lieutenant colonel, Petropavlovsk. E-mail: almazabilmazhinov@mail.ru*

[3] *Academy of the National Guard of the Republic of Kazakhstan, head of the cycle of operational art and tactics, department of operational art and moral and psychological support, colonel, associate professor (associate professor), city of Petropavlovsk. E-mail: muratbaibusinov@mail.ru*

SUPPLYING TERRITORIAL DEFENSE UNITS IN THE INITIAL PERIOD OF ARMED CONFLICT: ANALYSIS OF UKRAINIAN EXPERIENCE AND RECOMMENDATIONS FOR THE TERRITORIAL DEFENSE SYSTEM OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN

Annotation*.* The article examines the systemic issues of supplying territorial defense units (TD) during the initial phase of an armed conflict, based on the experience of Ukraine in 2022. The research is grounded in the provisions of the new Law of the Republic of Kazakhstan "On Territorial Defense of the Republic of Kazakhstan," dated June 30, 2025 (No. 201-VIII), which established a specialized regulatory framework for this field for the first time. The analysis reveals that neither the Ukrainian nor the Kazakh territorial defense systems regulate the standards for initial supply at the tactical level, which became one of the critical vulnerabilities in February 2022. As a practical outcome, the article proposes the concept of a mobile supply kit "Attan," designed to provide autonomous functioning for a group of five people during the first 72 hours of a conflict.

Keywords*:* territorial defense, supply, mobilization, hybrid warfare, logistics, national security, Republic of Kazakhstan.

Кіріспе. Аумақтық қорғаныс бөлімшелері ұлттық қауіпсіздік жүйесінің негізгі компоненттерінің бірі болып табылады, ол соғыс қаупі, агрессия немесе ауқымды гибридтік қақтығыстар жағдайында халықты, аумақтарды және инфрақұрылымның маңызды объектілерін қорғауға бағытталған. Бұл қорғаныс түрі 21-ғасырдағы әскери қауіптердің өзгермелі сипаты жағдайында, оның ішінде тек дәстүрлі қарулы қақтығыстар ғана емес, сондай-ақ гибридтік, асимметриялық соғыс әдістерін қамтитын қауіптерді ескере отырып, барған сайын маңызды болып келеді. Украинадағы қарулы қақтығыс және басқа да қазіргі заманғы қақтығыстар мысалынан көрініп тұрғандай, аумақтық қорғаныс мемлекеттің егемендігін және сыртқы агрессияға қарсы тұрақтылығын сақтауда маңызды рөл атқарады.

Зерттеудің мақсаты – қазіргі қарулы қақтығыстарда аумақтық қорғаныс бөлімшелерінің қамтамасыз ету және әрекет ету тәртібін алғашқы күндері талдау, олардың жұмыс істеуіндегі кемшіліктерді анықтау және Қазақстан Республикасының аумақтық қорғаныс жүйесін одан әрі нығайту үшін аумақтық қорғаныс бөлімшелерін қамтамасыз ету бойынша ұсыныстар беру.

Зерттеу міндеттері:

1. Аумақтық қорғаныс бөлімшелерінің қызметін реттейтін нормативтік-құқықтық актілерді зерттеу.

2. Қарулы қақтығыс жағдайында аумақтық қорғаныс бөлімшелерінің қолдану және жұмыс істеу тәртібін талдау.

3. Аумақтық қорғаныс бөлімшелерінің ұтқырлығын жылжымалы жинақтармен жабдықтау арқылы арттыру жөнінде ұсыныстар әзірлеу.

Қазақстанда нормативтік-құқықтық актілермен, заңдармен және нұсқаларымен құжаттармен реттеледі, олар оның мәртебесін, міндеттерін және ұйымдастырылу тәртібін айқындайды [1,2].

Қазақстан Республикасының аумақтық қорғанысы (бұдан әрі – аумақтық қорғаныс) – жұмылдыру, соғыс жағдайы және соғыс уақыты кезеңінде аумақтық қорғаныс күштерімен жүзеге асырылатын қорғаныс жүйесіндегі әскери және жалпымемлекеттік шаралардың жиынтығы.

Аумақтық қорғаныстың мақсаты – жұмылдыру кезеңінде, әскери жағдайда және соғыс уақытында қарсыластың әрекеттерінен халықты, аумақтық қорғаныс объектілерін және Қазақстан Республикасының аумағын қорғау.

Аумақтық қорғаныс күштері мыналарды қамтиды:

1) құқық қорғау органдарының күштері мен құралдары;

2) Қазақстан Республикасының Қарулы Күштері, басқа әскерлері мен әскери құралымдары бөлетін күштер мен құралдар, Қазақстан Республикасы Мемлекеттік күзет қызметінің Арнайы мақсаттағы күштерін қоспағанда, аумақтық қорғаныс міндеттерін орындау үшін;

3) аумақтық әскерлер;

4) арнайы құралымдар;

5) өзін-өзі қорғау құралымдары [3].

Украинадағы қарулы қақтығыстағы аумақтық қорғаныстың рөлі мен міндеттері. Украинаның аумақтық қорғанысы ұлттық қорғаныс жүйесінің элементтерінің бірі ретінде халықты, маңызды инфрақұрылымды қорғау және күтпеген шабуыл немесе басқыншылық жағдайында жауға қарсылық көрсету міндеттерін орындау үшін құрылды. Құрылу кезінде (бұдан әрі – Аумақтық қорғаныс) негізгі екпін өз өңірін қорғауға ерікті түрде қатысуға дайын азаматтық халықты жұмылдыруға және мемлекет құрылымының күтпеген қауіптерге төзімділігін арттыру үшін басқаруды орталықсыздандыруға қойылды.

Әскери агрессия кезінде Аумақтық қорғаныс бөлімшелерінің алғашқы әрекеттері халықты, аумақты және негізгі объектілерді қорғау үшін барынша жылдам және тиімді әрекет етуге бағытталған. Бұл әрекеттер нақты елдегі аумақтық қорғаныстың дайындық деңгейіне, жабдықталуына және ұйымдастырылу ерекшеліктеріне байланысты болады. Негізгі қорғаныс объектілерінде маскировка құралдарын қолдану.

Аумақтық қорғаныс бөлімшелерінің басты міндеті — бақылаудағы аумақтағы жағдайды тұрақтандыру, агрессияның азаматтық халыққа салдарын мейлінше азайту және негізгі әскери құрамаларды қолдау үшін жағдай жасау.

2022 жылдың ақпан айында басталған Украинадағы қарулы қақтығыс ұлттық қауіпсіздік пен аумақтық қорғанысты қамтамасыз ету тәсілдерін қайта қарау қажеттілігін жаңа деңгейге көтерді. Қырым аннексиясынан және Донбастағы ұрыс қимылдары басталғаннан кейін 2014 жылғы реформа аясында құрылған Аумақтық қорғаныс бөлімшелері Украинаның жалпы қорғаныс жүйесінің маңызды элементіне айналды. Алайда соғыстың алғашқы кезеңі олардың ұйымдастырылуында, жабдықталуында және қолданылуында елеулі жетістіктермен қатар бірқатар кемшіліктерді де көрсетті. Бұл сабақтар ұлттық қана емес, сонымен қатар халықаралық маңызы бар, өйткені олар гибридті соғыстардың қазіргі заманғы жағдайларына бейімделу қажеттілігін көрсетеді.

2022 жылдың ақпан айында Аумақтық қорғаныс бөлімшелері елді мекендерді жергілікті қорғауға байланысты негізгі жүктемені көтерді, сондай-ақ бейбіт тұрғындарды эвакуациялау, стратегиялық объектілерді күзету және басып алынған аумақтарда партизандық күрес жүргізу сияқты қосалқы міндеттерді орындады. Олардың белсенді ұрыс қимылдарының алғашқы күндерінде жағдайды тұрақтандырудағы рөлін асыра бағалау мүмкін емес, алайда ұйымдастыру мен жабдықтаудағы бастапқы мәселелер олардың әлеуетін айтарлықтай шектеді.

Украина аумағындағы қақтығыс басында Аумақтық қорғаныс бөлімшелерінің логистикасы мен орталықтандырылған қамтамасыз етілуінде мәселелер туындады. Көптеген топтар құрылып, қару-жарақ, оқ-дәрі, байланыс құралдары мен қорғаныс құралдарының жетіспеушілігін бастан кешірді. Қақтығыстың алғашқы күндерінде украиналық бөлімшелер жиі толық емес немесе стандартталмаған жабдықтар алды. Бұл олардың әрекеттерге дайындығын баяулатып отырды [4].

Терrқорғаныс ұйымның бөлімшелері үшін оқ-дәрілердің, байланыс құралдарының, дәрі-дәрмектердің және тамақтанудың базалық жинағын қамтитын әмбебап модульдік жиынтықтар (мысалы, «аумақтық қорғаныс борсеткалары») әзірленеді. Бұл еріктілер мен резервшілерді тез жабдықтауға мүмкіндік береді.

Аумақтық қорғаныс бөлімшелері қару-жарақ, оқ-дәрі, бронежилеттер және байланыс құралдарының өткір тапшылығына тап болды. Бұл қақтығыстың басында ресурстардың жетіспеушілігімен, сондай-ақ ҚҚК құрылымдары арасындағы қамтамасыз етуге жауапты бөлімшелердің жеткіліксіз үйлестіруімен байланысты. Ұрыс қимылдарының жоғары қарқындылығы жағдайында бұл олқылық Аумақтық қорғаныс бөлімшелерінің өз міндеттерін тиімді орындау қабілетін елеулі түрде төмендетті.

Жүргізілген талдау негізінде аумақтық қорғаныс шеңберінде жылдам орналастыруға және қазіргі заманғы гибридтік қақтығыстар жағдайында тиімді жұмыс істеуге дайындықты арттыру мақсатында практикалық ұсынымдар беріледі

[5].

Сонымен қатар, қазіргі заманғы әскери қақтығыстарды зерттеу негізінде және аумақтық қорғаныс құрылымын бейімдеу мақсатында оның ұтқырлығы мен тиімділігін қамтамасыз ету үшін кешенді тәсілді қайта қарау ұсынылады. Атап айтқанда, әрқайсысы тиісті қару-жарақ және жабдықтар жиынтығымен жабдықталуы тиіс бес адамнан тұратын мобильді топтарды құру ұсынылады. Бұл бөлімшелердің икемділігі мен жедел әзірлігін қамтамасыз ету үшін ұйымдастыру-штаттық құрылымдарды да, логистикалық процестерді де қайта қарауды талап етеді [6].

Компактті және мобильді құрылымдарға көшу қатысушылардың ағымдағы штаттары мен функционалдық міндеттерін түзетуді қоса алғанда, ресурстарды қайта бөлуді көздейді.

Бұл ретте әр топты қару-жарақтың, байланыс құралдарының және жабдықтардың жеткілікті санымен қамтамасыз ету қажеттілігі туындайды. Бұл жабдықтауды орталықтандырылған қамтамасыз ету және жабдықтарды тиімді бөлу жүйесін құру мәселелерін шешуді талап етеді.

Осыған байланысты авторлық ұжым аумақтық қорғаныстың әскерилендірілген бөлімшелері үшін екі жәшіктен тұратын «Аттан» мобильді құралдар жиынтығын ұсынады. сур. 1,2

№1 жәшік «Қару-жарақ (негізгі).

Мақсаты - жиналу пунктінде жеке құрамды жылдам жабдықтау.

Мазмұны:

- қару (1 ПК, 5 АК) - оттық және маневрлік топтарды қалыптастыру;
- жеке броньдық қорғаныс құралдары (бронежилеттер, дулығалар);
- жеке дәрі қобдишалары (медициналық көмектің бірінші эшелоны);
- байланыс құралдары (радиостанциялары).

Ерекшеліктері:

тік форматта сақтау;

жылдам қолжетімділік;

ықшам орналастыру;

дайындық уақытын азайту.

Сурет 1 - №2 жәшік «Қамтамасыз ету»

Мақсаты - топтың дербес қызметін қамтамасыз ету.

Мазмұны:

- жеке тамақтану рациондары (3 күнге арналған);
- жыл мезгіліне сай бүркемелеу құралдары;
- бақылау үшін ұшқышсыз құралдар (дрон 3 дана + қуаттану жиынтығы);
- топтық медициналық дәрі қобдишасы (екінші көмек эшелоны).

Ерекшеліктері:

- тасымалдануы;
- салмақтың ұтымды таралуы (төменгі жағы — ауыр, жоғарғы жағы — қолжетімді);
- маңызды элементтердің жылу оқшаулауы (АКБ, дәрі-дәрмектер);
- қолданудың әмбебаптығы.

Сурет 2

Ескерту: Мақалада ұсынылған 1,2-суреттер «Аттан» жиынтығы жасанды интеллекттің көмегімен жасалған, жалпы визуалды көрініс үшін. Әрі қарай зерттеу жиынтықтың егжей-тегжейлі және негізделген әзірленуін қарастырады.

Кеңістікті бөлу схемасы:

төменгі деңгей: ауыр және көлемді элементтер (ИРП, аккумуляторлар);

жоғарғы деңгей: тез қолжетімді элементтер (дәрі қобдишасы, маскировка);

ауырлық орталығы: тасымалдау кезінде тұрақтылық үшін төменге қарай ығысқан.

Қорытынды

Украинадағы соғыс ұлттық қауіпсіздіктің негіз қалаушы элементтерінің бірі ретінде аумақтық қорғаныстың маңызды рөлін көрсетті. Қақтығыстың алғашқы күндерінде халықты және аумақтарды қорғауда бұл бөлімшелер елеулі рөл атқарды [7,8]. Аумақтық қорғаныс жүйесінің тиімділігін арттыру үшін дайындықты жақсарту, логистиканы жетілдіру, құрылымдар арасындағы үйлестіруді күшейту және партизандық күрес элементтерін дамытуды қамтитын реформалар кешенін жүргізу қажет. Украинаның тәжірибесі гибридтік қақтығыстар қаупіне тап болған басқа елдер үшін маңызды және соғыстың қазіргі заманғы шындықтарына аумақтық қорғаныс жүйелерін бейімдеу қажеттілігін көрсетеді.

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ:

1. Қазақстан Республикасының «Қазақстан Республикасының қорғанысы және Қарулы Күштері туралы» Заңы 2005 жылғы 7 қаңтар № 29-III (2025 жылғы 16 қыркүйектегі өзгерістер мен толықтырулармен). - Астана: Ақорда, 2005.

2. Қазақстан Республикасының Әскери доктринасы. №1045. - Астана, 2022. http://www.akorda.kz (қатынасу мерзімі: 10.08.2026)
3. Қазақстан Республикасының «Қазақстан Республикасының аумақтық қорғанысы туралы» Заңы 2025 жылғы 30 маусым № 201-VIII ҚРЗ // Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерінің «Әділет» ақпараттық-құқықтық жүйесі. - URL: https://adilet.zan.kz/rus/docs/Z2500000201 (қатынасу мерзімі: 20.05.2026)
4. Украина Қорғаныс министрлігінің баспасөз хабарламасы «Кең ауқымды агрессия жағдайында аумақтық қорғаныс бөлімшелерін құру және жарақтандыру туралы». - Киев, 2022 жылғы ақпан.
5. Богдан А.Ю. Гибридтік соғыс жағдайындағы Украинаның қорғанысы: аумақтық қорғаныс үшін сабақтар // Әскери-талдау жинағы. - 2022. - № 4. - Б. 12-28.
6. Белоус В.В. Украинаның қауіпсіздік секторының реформасы: тәжірибе және сын-тегеуріндер. - Киев: Қауіпсіздік және ынтымақтастық институты, 2021. - 180 б.
7. Renz B. Russia's Military Revival. - Cambridge: Polity Press, 2018. - 224 p.
8. Kofman M. et al. Lessons from Russia's Operations in Crimea and Eastern Ukraine. - Santa Monica: RAND Corporation, 2017. - 102 p.

REFERENCES:

1. Qazaqstan Respublikasynyng «Qazaqstan Respublikasynyng qorghanysy zhane Qaruly Kushteri turaly» Zangy 2005 zhylghy 7 qangtar № 29-III (2025 zhylghy 16 qyrkuyektegi ozgerister men tolyqtyrularmen). - Astana: Aqorda, 2005.
2. Qazaqstan Respublikasynyng Askeri doktrinasy. №1045. - Astana, 2022. http://www.akorda.kz (qatynasu merzimi: 10.08.2026)
3. Qazaqstan Respublikasynyng «Qazaqstan Respublikasynyng aumaqtyq qorghanysy turaly» Zangy 2025 zhylghy 30 mausym № 201-VIII QRZ // Qazaqstan Respublikasynyng normativtik quqyqtyq aktilerining «Adilet» aqparattyq-quqyqtyq zhuyesi. - URL: https://adilet.zan.kz/rus/docs/Z2500000201 (qatynasu merzimi: 20.05.2026)
4. Ukraina Qorghanys ministrligining baspasoz khabarlamasy «Keng auqymdy agressiya zhaghdayynda aumaqtyq qorghanys bolimshelerin quru zhane zharaqtandyru turaly». - Kiev, 2022 zhylghy aqpan.
5. Bogdan A.Yu. Gibridtik soghys zhaghdayyndaghy Ukrainanyng qorghanysy: aumaqtyq qorghanys ushin sabaqtar // Askeri-taldau zhinaghy. - 2022. - № 4. - B. 12-28.
6. Belous V.V. Ukrainanyng qauipsizdik sektorynyng reformasy: tazhiribe zhane syn-tegeurinder. - Kiev: Qauipsizdik zhane yntymaqtastyq instituty, 2021. - 180 b.
7. Renz B. Russia's Military Revival. - Cambridge: Polity Press, 2018. - 224 p.
8. Kofman M. et al. Lessons from Russia's Operations in Crimea and Eastern Ukraine. - Santa Monica: RAND Corporation, 2017. - 102 p.

Басуға 30.09.2026 ж. қол қойылды. Форматы 60х84/8.
Офсет басылымы. Офсет қағазы. 9,3 есепті баспа табағы.
Таралымы 25 дана.

Баспахананың мекен-жайы: 150009, Петропавл қ., Ж. Кизатов к., 6,
Қазақстан Республикасы Ұлттық ұланы академиясы
Әскери-ғылыми орталығы

Подписано в печать 30.09.2026 г. Формат 60х84/8
Печать офсетная. Бумага офсетная. Уч.-изд. л. 9,3 п.л.
Тираж 25 экз.

Адрес типографии: 150009, г. Петропавловск, ул. Ж. Кизатова, 6,
Академия Национальной гвардии Республики Казахстан
Военно-научный центр